

کودکان پیش دبستانی؛ ویژگی‌ها و طبقه‌بندی‌ها

حسین تاران

کارشناس ارشد رشته علوم تربیتی، گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی

اشاره

هر نوع فعالیتی که مخاطب آن انسان باشد، آن‌گاه به بار خواهد نشست که این گروه مخاطب واقع بینانه شناخته شود. ما باور داریم که کودکان باین مایه‌های غریزی متفاوتی متولد می‌شوند ولی در عین حال ویژگی‌های مشترکی هم دارند که آشنایی با آن‌ها شناخت ابعادی از وجود آنان را ممکن می‌سازد. در کنار این مشترکات عوامل گوناگونی مثل محیط طبیعی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی به گونه‌ای بر آنان اثر می‌گذارد و از آن‌ها موجوداتی منحصر به فرد می‌سازد. این امر شناخت ایشان را دشوارتر می‌کند و تلاش برای دستیابی به این شناخت را به امری دائمی بدل می‌سازد.

هر کودک موجود منحصر به فردی است که با تولد او گویی همه چیز از نو آفریده می‌شود و مرزهای کمال یافتگی اش را هیچ کس نمی‌تواند پیش بینی و تعیین کند؛ زیرا حتی در حوزه‌ای مانند رشد فیزیکی که انسان‌ها با هم مشترکات بسیار دارند، نمی‌توان دو انسان را یافت که کاملاً شبیه هم باشند. بنابراین، باید پذیرفت که کودکان هرگز خود را به حد و مرزهایی که از قبل برایشان تعیین می‌کنیم محدود نمی‌سازند و برای رسیدن به موجودیت مستقل کمال یافته خود از هیچ کس اجازه نمی‌گیرند.

شرط لازم برای محقق کردن رویداد مهم به کمال رسیدن انسان آن است که همه کسانی که در فراهم آوردن شرایط برای رشد همه جانبه در کنار کودک قرار می‌گیرند، باور کنند که کودک صفحه سفیدی نیست که هر آنچه می‌خواهند می‌توانند در آن رسم کنند. خمیر نیست تا در دست‌های آن‌ها به هر شکلی که اراده کنند درآید و مینیاتور یا کوچک شده بزرگ سالان نیست تا لباس‌های خود را بر تن او کنند!

در این نوشتار کوشیده‌ایم تنها به مرور پاره‌ای از ویژگی‌های کلی گروه‌های مختلف پیش دبستانی بپردازیم؛ ویژگی‌هایی که از مطالعات علمی بسیار زیاد به دست آمده‌اند و در آن‌ها پندارهای کلیشه‌ای و توهم آمیز دخالت ندارند.

این معیارها به هیچ عنوان غیرقابل تغییر تلقی نمی‌شوند؛ زیرا هر کودک پدیده‌ای است که باید او را از نو شناخت و با تولد هر کودک جامعه انسانی تولدی دوباره می‌یابد.

کلیدواژه‌ها: کودک، رشد، طبقه‌بندی، گروه‌های پیش دبستانی

کودک

کودکی اولین و مهم‌ترین دوره زندگی آدمی است. در این دوره کودک برای نخستین بار با طبیعت رابطه برقرار می‌کند، روابط اجتماعی خود را بنامی نهد و به مفهومی از خود دست می‌یابد. از آنجا که در این دوره، ساختار شخصیتی و رفتاری انسان بنیان گذاشته می‌شود، دوران کودکی را دوران سرنوشت‌ساز و مثبت دانسته‌اند. (مفیدی، ۱۳۸۱: ۳)

واضح و روشن است که این دوران حساس و بحرانی عموماً با سریع‌ترین دوران رشد انسان انطباق دارد و براساس نتایج تحقیقات جدید، سریع‌ترین دوران رشد و یادگیری با سال‌های اولیه کودکی و سنین پیش دبستان منطبق است.

این موضوع به وسیله تحقیقات دامنه‌دار **بنجامین بلوم** نیز قابل دفاع است؛ چرا که او نیز برای رشد هوش این دوران حساس را پیشنهاد کرد. به اعتقاد وی، وقتی این دوران سپری می‌شود، محرکات تازه آثار کمتری بر تغییرپذیری دارد.

بلوم با انتشار کتابی با عنوان «پایداری و تغییر در خصوصیات انسان» به اهمیت سال‌های اولیه کودکی توجه شایانی نموده است. او دریافت که حدود پنجاه

خود را دارد.

در جهان امروز نیز اندیشمندان زیادی با روش‌های سازنده و انسانی به نیازهای کودکان توجه می‌کنند. از جمله کسانی مانند **فردریک فروبل**^۲ - مؤسس اولین کودکستان جهان - و **ماریا مونتسوری**^۳ که به ارزش واقعی دوره کودکی و ضرورت آموزش‌های این دوره و نیازهای کودکان پی بردند. به چنین یقینی رسیدن فقط ذهنی و در حد شعار و گفتار نبود بلکه آن‌ها این باور را در عرصه عمل نیز متجلی ساختند.

پیش از این دو تن، اندیشمندان برجسته‌ای نیز مانند **ژان ژاک روسو**^۴، **پستالوژی**^۵ و پیش از آن‌ها، **جان لاک**^۶ و **کمیونیوس**^۷، آرا و عقاید تربیتی، فرضیه‌های اساسی، شرایط آموزشی و روش‌های مختلف دیگری را برای فراگیر شدن آموزش‌های پیش‌دبستانی ارائه داده بودند.

ما بر این باوریم که جایگاه آموزش‌های پیش از دبستان از زوایای مختلفی، اعم از سن فراگیری، نحوه آموزش و فضای آموزشی در خور تأمل است.

در آموزش و پرورش سنتی، مبدأ ورود دانش‌آموز به دوره آموزشی هفت سالگی (پایان شش سالگی) بود و پیش فرض این نگاه، مدرسه را فضایی متصور می‌کرد که برای انتقال مجموعه‌ای از مفاهیم و آموزه‌ها به دانش‌آموزان بنا شده است. در آموزش و پرورش نوین این نگاه کاملاً تغییر کرده است و اگرچه هفت سالگی برای گردآوری و یادگیری مفاهیم آموزشی، مناسب شناخته شده، این سن برای تربیت کردن و شکل‌گیری شخصیت کودکان مناسب تشخیص داده نشده است. به همین دلیل، امروزه دوره پیش از دبستان به عنوان بحث جدی آموزش و پرورش در دنیا مطرح است که طی آن چگونگی زیستن، چگونه بودن و مهارت‌های زندگی کردن نه در قالب آموزش‌های خشک و مستقیم، بلکه با رویکرد تربیتی و پرورشی به نوآموزان ارائه می‌شود.

امروزه با توجه به مفهوم روز تربیت، بحث آموزش در دوران اولیه کودکی گسترش کمی و کیفی یافته است و محدوده

آموزش و پرورش پیش‌دبستانی را از زمان تولد تا شروع اولین سال‌های دبستان - پایان شش سالگی - دربرمی‌گیرد.

در چنین سال‌هایی، کودکان مراحل مهم و حساس زندگی خود را از منظر شخصیتی، اجتماعی و آموزشی پشت سر می‌گذارند. با توجه به خصوصیات رشد و یادگیری کودکان، این دوره سنی در کشورهای مختلف به گونه‌های متفاوتی طبقه‌بندی شده است که در اینجا با اشاره به نمونه‌ای از متداول‌ترین این طبقه‌بندی‌ها ویژگی‌های هر گروه را به ایجاز ذکر می‌کنیم. (مفیدی، ۱۳۹۰)

گروه‌های پیش‌دبستانی^۸:

۱. کودکان شیرخوار^۹ (از تولد تا ۱۸ ماهگی)
۲. کودکان نوپا^{۱۰} (۱۸ ماهگی تا ۳ سالگی)
۳. کودکان نوباوه^{۱۱} (۳-۴ سالگی)
۴. کودکان آمادگی^{۱۲} (۴-۶ سالگی)

کودکان شیرخوار (از تولد تا ۱۸ ماهگی)

از بدو تولد تا حدود ۲۴-۱۸ ماهگی، دوره‌ای کوتاه اما تعیین‌کننده در تمامی طول حیات انسان می‌باشد. در این مقطع زمانی، اعمال کودک، که به او شیرخوار می‌گویند، بیشتر غریزی، تصادفی و انعکاسی است.

او با رفتارهای انعکاسی معینی مانند مکیدن، چنگ‌زدن و گریه کردن متولد می‌شود. (سینگر، ۱۳۶۰: ۴۰)

کودک نوزاد برای درک اشیا و محیط خود تقریباً به‌طور کامل به اعضای حسی و حرکات بدنی مانند گرفتن و لگ‌زدن وابسته است. این دوره از رشد و تکامل کودک آغاز مرحله حسی - حرکتی است که تقریباً تا دو سالگی ادامه دارد.

در این سال‌ها تلاش پرورش‌دهندگان کودک آن است که ضمن پرورش جسمی، او را به‌نوعی از تکامل حسی و حرکتی برسانند؛ تغذیه او کامل باشد تا از وضع جسمی مطلوبی برخوردار باشد، تا حد امکان از حواس رشد یافته برخوردار باشد، خوب ببیند، بشنود، ببوید، بچشد و لمس کند و در نهایت، به نخستین پیروزی

درصد از رشد هوشی بین زمان تولد تا چهار سالگی، حدود سی درصد بین چهار تا هشت سالگی و بیست درصد باقی‌مانده در فاصله هشت تا هفده سالگی شکل می‌گیرد.

بلوم استدلال می‌کند که تجارب اولیه مفید برای رشد هوش بسیار ضروری و لازم‌اند؛ زیرا در شش سالگی، که سن ورود به مدرسه و شروع آموزش رسمی است، تقریباً دو سوم توانایی هوشی نهایی فرد شکل می‌گیرد.

پس طبیعی است که امروزه آموزش و پرورش پیش از دبستان، که ضرورتی بدیهی است، کمتر به عنوان یک امتیاز و بیشتر به عنوان یک حق فردی برای کودکان محسوب شود و از قالب فانتزی خود درآید. همچنین، از این دوره لزوماً و فقط انتظار آمادگی تحصیلی نمی‌رود بلکه این تفکر عمومیت و مشروعیت بیشتری پیدا کرده است که برقراری این مراکز برای رفاه اجتماعی و محرومیت‌زدایی و نیز رشد و شکوفایی و شادی و سلامتی جامعه نیز کاربرد ویژه

بزرگ انسان در یادگیری، یعنی به کار بردن حواس، دست یابد.

دیگر اینکه همپای رشد جسمی به رشد عاطفی نیز برسد؛ یعنی، دارای عواطف مشخصی شود و ارتباط کلامی برقرار کند. گرچه سخن گفتن او خود مرکزگرا باشد و گویی به قصد شنیدن صدای خود و لذت بردن از آن صورت گیرد؛ عملی که پیازه، آن را یک تجربه «حسی و حرکتی» می‌شناسد. (همان: ۷۴)

کودکان شیرخوار خیلی زود می‌توانند صدای مادر خود را از دیگران تشخیص دهند. بنابراین، شنیدن آوای لالایی از زبان مادر خود، بسیار آرامش‌بخش خواهد بود و برای کودک امنیت عاطفی و روانی خاصی به همراه خواهد داشت.

کودکان نوپا (هجده ماهگی تا سه سالگی)

در محدوده سنی تعیین شده برای کودکان نوپا، کودک آرام آرام از نظر حرکتی به سطحی از مهارت دست می‌یابد و دارای احساساتی مشخص می‌شود. در حد رفع نیاز با دیگران ارتباط کلامی برقرار می‌کند. گرچه هنوز سخن گفتن او چیزی در حد تک‌گویی جمعی یا به گفته پیازه، «نوعی فکر کردن با صدای بلند» است، از حواس خود برای کشف محیط و مفاهیم بهره می‌برد و بالاخره دارای نوعی تفکر است.

کودکان نوپا معمولاً سرگرم‌کننده و فعال‌اند. آن‌ها همه چیز را به سرعت می‌آموزند و اطرافیان را با کارها و فعالیت‌هایشان سرگرم می‌کنند.

این کودکان معمولاً بخشی از اوقات خود را با دویدن، ایستادن، به جلو و عقب حرکت کردن و به‌طور سریع دور زدن می‌گذرانند. البته گاهی این رشد برای مدت‌ها در کودکان وجود دارد و در سنین مختلف خود را نشان می‌دهد.

این گروه از کودکان، که تازه راه رفتن را یاد گرفته‌اند، دوست دارند صداها را با دیگران تقسیم کنند. آن‌ها برای آرامش بخشیدن، زیر لب آواز می‌خوانند و از بزرگ‌ترها می‌خواهند که آهنگ‌های مورد علاقه‌شان را بارها و بارها بخوانند. همچنین از جملات سه یا چهار کلمه‌ای

استفاده می‌کنند.

با کتاب‌های سرگرم‌کننده می‌توان کودکان نوپا را به آموزش و تفکر سریع تشویق کرد. آن‌ها به خوبی می‌توانند عبارتهای یک کتاب، چه نثر و چه نظم، را تکرار و به همراه فرد گوینده صحبت کنند. در بسیاری از مواقع، آن‌ها آنچه را از یک کتاب درک کرده‌اند، با ورق زدن صفحات آن مطرح می‌کنند و گاهی به محض رسیدن قصه به انتهای آن با گفتن «پایان» نشان می‌دهند که قصه به انتها رسیده است.

کودکان نوپا برای پی بردن به موضوع واقعی داستان به کتاب‌هایی مصور نیاز دارند. کودکان هیجان‌ها و احساسات کامل خود را زمانی نشان می‌دهند که مطلب عنوان شده در عالم بیرونی تحقق یابد؛ مثل دیدن یک گل آفتابگردان بزرگ یا ماشینی که آتش گرفته است که برابر با مطالب کتاب باشد.

کودکان نوباوه (۴-۳ سالگی)

کودکان نوباوه از حالت وابستگی گذشته به‌طور نسبی خارج می‌شوند و استقلال خود را به دست می‌آورند. این دوره، بهترین زمان برای آموزش مهارت‌های حرکتی است. طول جملات در این دوره افزایش پیدا می‌کند و به صورت کامل ادا می‌شود. (شعبان‌نژاد، ۱۳۷۵: ۴)

این دوره، دوره چپستی است و کودک در نهایت شگفت‌زدگی نسبت به پدیده‌ها، موجودات و رویدادهای پیرامون خود کنجکاو است و سؤال کردن را می‌آموزد. جالب است که او ظاهراً چندان هم در بند یافتن پاسخ‌های مشخص برای پرسش‌هایی که از ذهنش می‌جوشد نیست بلکه فقط آن‌ها را تمرینی برای سؤال کردن در نظر می‌گیرد که برای نزدیک‌تر کردن اندیشه‌های خود به تفکرات منطقی بزرگسالان است. چرا که منشأ بیشتر این سؤالات، نه فکر منطقی بلکه همان تفکر کودکانه آمیخته با خیال و واقعیت است. در یک کلام، کنجکاوی ویژگی مهمی است که می‌توان این تظاهرات را زیرمجموعه آن قرار داد.

شناخت خود نیز یکی دیگر از دغدغه‌های اوست. همه نشانه‌ها و علائم

موجود در آن برایش مهم است و در واقع، او «خودمرکزگرا»ست، خویشتن را محور فعالیت‌های عالم می‌انگارد و می‌خواهد از این راه شناخت خود را از جسم، عاطفه، حس، فکر، منش و رفتار خویش کامل کند. در پایان این تلاش است که شخصیت فردی او شکل می‌گیرد و به نوعی هویت فردی دست می‌یابد. (قرزل‌ایاغ، ۱۳۸۴: ۱۰)

کودکان آمادگی (۶-۴ سالگی)

سه تا شش سالگی، سنین به هم پیوسته‌ای است که جدا کردن آن‌ها و تقسیم‌بندی‌های متعارف دیگر - مانند همین تقسیم‌بندی به دو گروه نوباوه و آمادگی - تنها برای مطالعه بهتر این دوران می‌باشد؛ زیرا ویژگی‌های کودکان در محدوده این سنین بسیار مشابه است. از این رو خصوصیتی که برای کودکان آمادگی ذکر می‌شود، برای کودکان نوباوه نیز تا حدودی می‌تواند صادق باشد.

دوره آمادگی سال‌های حساسی برای آماده‌سازی کودک برای ورود به یک محیط رسمی به‌شمار می‌رود. سال‌هایی که از کودک نباید توقع داشت که فعالیت رسمی آموزشی خود را شروع کند اما به‌طور رسمی و مقدماتی بایستی به تفکر و چگونگی استفاده از آن بیندیشد.

خیال‌پردازی یکی از ویژگی‌های مهم این دوره سنی است. باید بپذیریم که هر جا تجربه‌های واقعی برخاسته از آزمون و خطا نتوانند به تبیین شناخت‌ها منجر شوند، راه خیال را باز می‌کنند. به عبارتی، آنجا که درهای واقعیت بسته می‌شود، پنجره‌های خیال گشوده می‌شود و به کودکان شناخت عطا می‌کند.

در این مرحله کودک «خودمرکزگرا» به اعتبار جاندارپنداری، اشیا و پدیده‌ها را زنده می‌انگارد و می‌تواند با آن‌ها ارتباط برقرار کند. در چنین مواقعی سعی در اینکه او را به سطح فکری خود برکشیم، بی‌فایده است. تنها کاری که از ما ساخته است این است که سعی کنیم خود را به طرز تفکر او نزدیک سازیم. (سینگر، ۱۳۶۰: ۱۲۸)

کودکان در سنینی که توان تفکر منطقی ندارند، همه یافته‌هایشان را از صافی

5. Johan Heinrich Pestalozzi
6. John Loke
7. John Amos Comenius
8. Preschool groups
9. Infants
10. Toddlers
11. Nursery schoolers
12. Readiness schools

منابع

۱. مفیدی، فرخنده، مبانی و اصول آموزش و پرورش پیش‌دبستان، ۱۳۹۰، سازمان سمت
۲. سینگر، دروتی جی و تریسی آرونسن؛ مقدمه‌ای بر پیازه کودک چگونه فکر می‌کند، ترجمه مصطفی کریمی، آموزش، تهران، ۱۳۶۰.
۳. شعبان‌نژاد، افسانه؛ یک آسمون دو آسمون، حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، ۱۳۷۵.
۴. قزل‌ایاغ، ثریا؛ ادبیات کودکان و نوجوانان و ترویج خواندن، سمت، چاپ دوم، تهران، ۱۳۸۴.
۵. مفیدی، فرخنده؛ آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی، دانشگاه پیام‌نور، چاپ چهارم، تهران، ۱۳۸۱.
۶. www.Early childhood education.org.uk

ارزش‌های اخلاقی خود درونی می‌سازد. در این دوره، که با رسیدن به سن آغاز دبستان خاتمه می‌یابد، پرورش قوه تخیل، پاسخ گفتن به کنجکاوی‌ها، پرورش نیروی تفکر و تعقل و پرورش منش و شخصیت فردی کودک از مهم‌ترین پایه‌های تربیت او به حساب می‌آیند. نشانه‌های اجتماعی شدن در این سن کودک را به تعامل با دیگران دعوت می‌کند و کم‌کم گفت‌وگوهای کودک از لذت‌جویی و تکرار به تکلم اجتماعی تبدیل می‌شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Benjamin Bloom
2. Friedrich Wilhelm Froebel
3. Maria Montessori
4. Jean Jacques Rousseu

ذهنی خیال‌پرداز خود عبور می‌دهند و برآیند آن را به‌عنوان واقعیت می‌پذیرند اما نه واقعیتی منجمد و ایستا، بلکه واقعیتی همچون وجود و خیالشان گذرنده و کم‌دوام که با اندک جریانی مجدداً از نو خود را در معرض یافته‌های جدید قرار می‌دهد و تغییر می‌یابد.

میل به بازی یکی دیگر از نمودهای این دوره است که البته در تمام طول حیات با انسان باقی می‌ماند و شکل عوض می‌کند؛ تا آنجا که پیشرفته‌ترین تظاهرات تخیلی هر انسان را محصول میل انسان به بازی، منتها بازی کمال یافته و در اوج خلاقیت، تلقی می‌کند. توافق عمومی بر این است که بازی یک روش طبیعی یادگیری است. در ضمن، شخصیت کودکان را شکل می‌دهد و به رشدی مطلوب می‌رساند؛ به‌خصوص بازی‌های تجسمی و نمادین که در رشد هوش کودک تأثیر مهمی دارند.

پیازه معتقد است:
«در این دوره، بسیاری از یادگیری‌های کودک درباره زبان، اخلاق، زمان و عدد در خلال بازی‌های او صورت می‌گیرد.»

سرانجام، حس تقلید قوی کودک در این محدوده سنی به او کمک می‌کند تا با تقلید از رفتارها و گفتارهای بزرگسالان به تمرین زندگی بپردازد و سعی کند به الگوی مناسبی برای رفتارها و گفتارها برای خود دست یابد. به‌خصوص در اینجا باید به کسب ارزش‌های اخلاقی اشاره کرد که ابتدا از راه تقلید و به‌صورت آکنسای در حال استمرار حاصل می‌شود و در سنین بالاتر با درک کامل، پاره‌ای از آن‌ها را به‌عنوان

جدول ویژگی طیف‌های سنی مختلف کودکان پیش‌دبستانی (تولد تا پایان ۶ سالگی)

گروه‌های سنی	خصوصیات ویژه
کودکان تا ۱۸ ماهگی (تولد تا ۱۸ ماهگی)	<ol style="list-style-type: none"> ۱. غریزی، تصادفی و انعکاسی بودن (مانند: مکیدن، چنگ‌زدن و گریه‌کردن) بیشتر اعمال کودک ۲. وابسته‌بودن به اعضای حسی و حرکات بدنی برای درک اشیا و محیط پیرامون ۳. دست یافتن به نخستین پیروزی بزرگ انسان در یادگیری، یعنی به‌کاربردن حواس ۴. خودمرکزگرا بودن، سخن‌گویی او به قصد شنیدن صدای خود و لذت‌بردن از آن ۵. سهیم کردن خویش در شنیدن اصوات با حرکت دادن بازوها و پاها یا برگرداندن سر به سمت صدا
کودکان تا ۲ سالگی (۱۸ ماهگی تا ۲ سالگی)	<ol style="list-style-type: none"> ۱. سخن گفتن در حد تک‌گویی جمعی (فکر کردن با صدای بلند) ۲. فعال بودن و سرگرم‌کننده بودن اطرافیان ۳. گذراندن بیشتر اوقات خود با فعالیت‌هایی مانند: دویدن، ایستادن، به جلو و عقب حرکت کردن و به‌طور سریع دورزدن ۴. استفاده از جملات سه یا چهار کلمه‌ای ۵. اشتیاق وافر به خواندن مکرر آهنگ‌های مورد علاقه‌شان ۶. بهره‌بردن از حواس خویش جهت کشف محیط و مفاهیم
کودکان تا ۳-۴ سالگی (۲-۳ سالگی)	<ol style="list-style-type: none"> ۱. خارج شدن نسبی از حالت وابستگی گذشته ۲. افزایش طول جملات و اداشدن به‌صورت کامل ۳. بهترین زمان برای آموزش مهارت‌های حرکتی ۴. کنجکاوی نسبت به پدیده‌ها، موجودات و رویدادهای پیرامون ۵. دربند یافتن پاسخ‌های مشخص برای سؤالات نبودن و تمرین پرسش برای نزدیک کردن اندیشه‌های خود به تفکرات منطقی بزرگسالان ۶. رسیدن به نوعی هویت فردی با دغدغه شناخت خود و خودمرکزگرا بودن
کودکان تا ۴-۶ سالگی (۳-۴ سالگی)	<ol style="list-style-type: none"> ۱. خیال‌پردازی و زنده‌انگاری اشیا و پدیده‌ها به اعتبار جاندارپنداری ۲. میل شدید به بازی به‌ویژه بازی‌های تجسمی و نمادین و انجام یافتن بسیاری از یادگیری‌های کودک درباره زبان، اخلاق، زمان و عدد در قالب بازی ۳. دوران حساس آماده‌سازی کودک برای ورود به محیط رسمی آموزش ۴. پرورش قوه تخیل، نیروی تفکر و تعقل و پرورش منش و شخصیت فردی ۵. دارا شدن حس تقلید قوی و کسب ارزش‌های اخلاقی از این راه و درونی شدن بیشتر آن‌ها ۶. اجتماعی شدن تدریجی کودک